

การศึกษาสถานการณ์ ปัญหาและอุปสรรคการดำเนินงาน
ของสถานพยาบาลแผนโบราณภาคกลาง

พรณี ภิญญรัตน์

อภินันทนาการ

จาก

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวัฒนธรรมศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล

พ.ศ.2544

ISBN 974-665-928-6

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยมหิดล

3936360 LCCS/M : สาขาวิชา : วัฒนธรรมศึกษา ; ศศ.ม. (วัฒนธรรมศึกษา)

คำสำคัญ : สถานพยาบาลแผนโบราณ

พจนานุกรม : การศึกษาสถานการณ์ ปัญหาและอุปสรรคการดำเนินงานของสถานพยาบาลแผนโบราณ ภาคกลาง (THE STUDY OF SITUATION AND PROBLEM OF THAI TRADITIONNAL CLINICIN THE CENTRAL OF THAILAND) คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ : เสาวภา พรศิริพงษ์ ศศ.บ., สม.ม., พรทิพย์ อุตุกรรัตน์ ศศ.บ.,ศศ.ม. ส.ด. 130 หน้า ISBN 9746659286

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสถานการณ์ รูปแบบการดำเนินงาน ลักษณะการให้บริการ คุณสมบัตินของผู้ให้บริการ ปัญหาและอุปสรรคของการดำเนินงาน รวมทั้งแนวทางในการพัฒนาสถานพยาบาลแผนโบราณ โดยศึกษาเฉพาะสถานพยาบาลที่ตั้งอยู่ในภาคกลาง เก็บข้อมูลโดย การศึกษาจากเอกสาร การส่งแบบสำรวจ การส่งแบบสอบถาม การสัมภาษณ์ระดับลึก การสังเกตและการสนทนากลุ่ม กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย เจ้าของ หรือแพทย์ประจำสถานพยาบาลจำนวน 137 แห่ง เจ้าหน้าที่กองการประกอบโรคศิลปะจำนวน 3 คน และเจ้าหน้าที่กลุ่มงานคุ้มครองผู้บริโภคและเภสัชกรรม สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด จำนวน 4 แห่ง

ผลการศึกษาพบว่าสถานพยาบาล 137 แห่งร้อยละ 67.9 อยู่ในกรุงเทพมหานคร ลักษณะการให้บริการพบมากมี 3 แบบคือสถานพยาบาลแผนโบราณไทย สถานพยาบาลแผนโบราณจีน และสถานพยาบาลที่เปิดเพื่อการนวดโดยเฉพาะตามลำดับ ร้อยละ 54.8 เพิ่งเปิดดำเนินการมาไม่ถึง 10 ปี ร้อยละ 89.3 มีการให้บริการมากกว่า 1 ชนิด การให้บริการที่พบมากและเป็นรายได้หลักคือ การจำหน่ายยาและสมุนไพรร้อยละ 75.2 การตรวจรักษาโรคร้อยละ 56.9 การนวด ร้อยละ 30.7 สถานพยาบาลร้อยละ 54 มีผู้มาใช้บริการต่ำกว่า 100 รายต่อเดือน เจ้าของและแพทย์ประจำสถานพยาบาล ร้อยละ 83.9 เป็นคนคนเดียวและร้อยละ 93.3 มีใบประกอบโรคศิลปะสาขาเวชกรรมแผนโบราณ

ปัญหาอุปสรรคการดำเนินงานที่พบคือความไม่ชัดเจนและคล่องตัวของกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ขาดการพัฒนาวิชาการ ขาดการสนับสนุนและการควบคุมกำกับดูแลจากภาครัฐ ขาดงบประมาณในการพัฒนา สถานพยาบาลบาลไม่สะอาด ไม่เป็นระเบียบ ภาพลักษณ์ของหมอแผนโบราณขาดความน่าเชื่อถือ วิธีการรักษายังไม่มีประสิทธิภาพ สิ่งเหล่านี้มีผลต่อการยอมรับและการใช้บริการสถานพยาบาลแผนโบราณของสาธารณชน -

ข้อเสนอแนะจากการศึกษานี้คือการพัฒนาสถานพยาบาลแผนโบราณ จำเป็นต้องพัฒนาทั้งระบบการแพทย์แผนไทยโดย (1) กำหนดนโยบายที่ชัดเจนในการพัฒนาคุณภาพสถานพยาบาล (2) ปรับปรุงโครงสร้างองค์กรที่รับผิดชอบและพัฒนาศักยภาพคนในองค์กร (3) พัฒนาศักยภาพบริการโดยพัฒนาระบบการเรียนการสอน กำหนดมาตรฐานสถานพยาบาลและมาตรฐานการให้บริการ รวมทั้งพัฒนาระบบการควบคุมกำกับกับการดำเนินงานอย่างใกล้ชิด (4) รัฐควรสนับสนุนงบประมาณเพื่อใช้ในการพัฒนาการแพทย์แผนไทยทั้งระบบเพื่อสร้างการยอมรับจากประชาชน (5) จัดตั้งสภาวิชาชีพเพื่อให้เกิดเครือข่ายความร่วมมือกันพัฒนาสถานพยาบาลฯ (6) รัฐต้องผลักดันให้มีการนำการแพทย์แผนไทยเข้าสู่ระบบการแพทย์และสาธารณสุขของรัฐ

ในอนาคต การแพทย์แผนโบราณจะยังมีความสำคัญมากขึ้นต่อการพัฒนาประเทศ ดังนั้น รัฐจึงจำเป็นต้องเร่งจัดความเคลือบแคลงในประสิทธิภาพการรักษาและสร้างความยอมรับของสาธารณสุขอย่างจริงจัง

3936360 LCCS/M : MAJOR:CULTURAL STUDIES; MA.(CULTURAL STUDIES)

KEYWORDS : THAI TRADITIONAL CLINIC/PATTERNS OF SERVICE/CONDITIONS AND PROBLEMS OF THAI TRADITIONAL CLINIC/CENTRAL THAILAND

PHUNNEEPINYARAT: STUDY OF CONDITIONS AND PROBLEMS OF THAI TRADITIONAL CLINICS IN CENTRAL THAILAND.

THESIS ADVISORS: SAOWAPAPORN SIRIPONGSE BA., MA., PORNTHIPUSUPARAT BA., MA., 130p. ISBN 9746659286

The objective of this qualitative research is to determine the present condition of the administration of Thai traditional clinics and the courses of action for future development and public acceptance.

The research studied the conditions of clinics, the patterns and trends of management and service, the qualifications of Thai traditional doctors, and any problems or obstacles. The study took data from 137 traditional clinic owners or doctors, 3 officers from the Medical Registration Division, and 4 officers from the Consumer Protection and Pharmaceutical Unit in provincial health centers. Data was collected from documents, surveys, questionnaires, in-depth interviews, observation and focus group discussion.

The study determined that :

- 67.9% of Thai traditional clinics were situated in Bangkok.
- There were 3 types of traditional clinic. In order of the number of clinics they were Thai traditional medicine, traditional Chinese medicine, and massage. Traditional Chinese medicine was found in abundance in the Chinatown area of Bangkok and massage clinics were mostly found up-country.
- 54.8% of the clinics had been open for less than a 10-year period.
- 89.3% of the clinics provided more than one type of service.
- The most popular service (75.2%), as well as being the most lucrative, was the sale of herbal drugs and herbs. The second most popular (56.9%) was traditional treatment and the third (30.7%) was massage.
- 54.0% of the clinics had less than 100 patients per month.
- 83.0% of the owners were also traditional doctors, and 93.3% of all of the traditional doctors had a traditional medicine licence.
- A significant number of the Thai traditional clinics were neither orderly nor hygienic and the public doubt their efficiency.

The development of Thai traditional clinics was being hampered by a lack of clarity with regard to the relevant laws, lack of development of the knowledge of Thai traditional medicine, lack of governmental support and control, and lack of available budget.

The study suggested that in order to develop Thai traditional medicine and clinics the government should take the following steps :

- Define a clear policy on Thai traditional medicine and clinics.
- Re-organize the concerned sectors and develop human potential.
- Develop Thai traditional medical education.
- Establish and enforce a standard for traditional clinics.
- Organize a controlling Thai traditional medicine committee.
- Bring Thai traditional medicine into the government health service.
- Provide sufficient budget to implement and monitor all of the above items.

Thai traditional medicine has an important part to play in the future development of Thailand. Doubts existing in the minds of the public and a reluctance to accept traditional medicine have to be removed.